

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономній Республіці Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин

15 січня 2020 року

Веде засідання голова Комітету ЛУБІНЕЦЬ Д.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, шановні колеги, доброго дня. Доброго дня. З урахуванням того, що у нас затрималось на 15 хвилин ранкове засідання Верховної Ради, тому ми трошки затримали відкриття нашого засідання комітету. Плюс, ви бачите, що люди, які виступають проти прийняття нового Трудового кодексу, виступають настільки, що заважали зібратись всім народним депутатам, не розбираючись який комітет вони представляють. Але зараз на засіданні присутні абсолютно всі народні депутати, які працюють в нашому... А, Горбенко. Буде? З 17 членів комітету є 16. Кворум у нас є.

Шановні колеги, на ваш розгляд розданий проект засідання нашого комітету. У нас на даному засіданні ми розглянемо три законопроекти, з опрацювання яких комітет визначено головним, та низку інших питань. Сьогодні в порядку денному вісім питань і "Різне".

Чи є пропозиції, доповнення, зауваження до порядку денного? Якщо немає, прошу проголосувати та затвердити порядок денний сьогоднішнього засідання.

Хто – за? Дякую, колеги. Рішення прийнято одногосно.

Перше та друге питання ми будемо розглядати спільно, адже йдеться про альтернативні законопроекти. Чи присутній у нас Представник Президента у Верховній Раді Стефанчук? Не бачу. Немає.

У нас є Моїсєєв Максим Вікторович. Це ви? Заступник керівника Департаменту з питань громадянства, помилування, державних нагород – керівник Управління з питань громадянства Офісу Президента України.

Я дам вам можливість виступити. Єдине, обмежу ваш виступ в межах 3 хвилин. І спробуйте в цей час вкластись, основні тези. Взагалі ми чекали саме Представника Президента України. Він повинен доповідати як у Верховній Раді, так і на засіданні нашого комітету.

І скажіть мені, будь ласка, чи присутні у нас автори альтернативного. Альтернативний законопроект у нас поданий від народного депутата Лопушанського, фракція "Європейська солідарність". Нікого немає? Немає.

Тоді за відсутності Представника Президента надаю слово Місєєву Максиму Вікторовичу. Будь ласка.

МОІСЄЄВ М.В. Дякую.

Шановний пане голову, шановні народні депутати! Президентом України внесено на розгляд Верховної Ради проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо питань громадянства.

З чим пов'язано внесення цього проекту закону? Справа в тому, що аналіз чинного законодавства у сфері громадянства та практики його реалізації свідчить, що нормативне регулювання питань громадянства потребує вдосконалення, зокрема з метою актуалізації окремих його положень, приведення у відповідність із положеннями законодавства, що регулюють питання, пов'язані з громадянством.

Враховуючи обмежений регламент, хочу доповісти, що основними новелами цього проекту є визначення категорій осіб, які для набуття громадянства України замість подання зобов'язання припинити іноземне громадянство матимуть право подавати декларацію про відмову від іноземного громадянства. Зокрема, це стосується іноземців, які уклали контракт зі Збройними Силами України, проходять військову службу, які в силу об'єктивних причин не можуть виконати взяте зобов'язання припинити

іноземне громадянство. Тому що іноземними державами, громадянами яких вони є, вони в себе вважаються найманцями, і це об'єктивна причина. І повірте, для них це дуже важливо.

Також проектом передбачається запровадження для набуття громадянства України за територіальним походженням, прийняття до громадянства або поновлення громадянства запровадити можливість складення присяги громадянина України іноземцем, який є громадянином держави, включеної Кабінет Міністрів України до переліку держав, громадяни яких для набуття громадянства України мають право на подання такої присяги. При цьому проект передбачає, що до зазначеного переліку не можуть бути включені держави, визнані Верховною Радою державою-агресором або державою-окупантом.

Крім цього, цей проект передбачає виключення зі статті 19 Закону України "Про громадянство" такої підстави для втрати громадянства України як добровільне набуття іноземного громадянства. Це пов'язано, по-перше, з актуалізацією діючих норм законодавства до тих тенденцій, які на сьогодні відбуваються. Натомість передбачається деталізувати зміст такої підстави для припинення громадянства як обман.

Крім того, пропонується ввести додаткову підставу для втрати громадянства України як порушення громадянином України присяги, яка виражається у вчиненні ним злочину проти основ національної безпеки.

Крім того, зазначений проект закону, зокрема, уточнює підстави скасування рішення про оформлення набуття громадянства України, уточнює повноваження державних органів, які беруть участь у вирішенні питань громадянства, і, крім того, зазначеним проектом закону пропонується внести зміни до низки законів України, передбачивши подання декларацій про відсутність іноземного громадянства особами, які претендують на обрання на виборні посади або бути прийнятими на державну службу, на службу до органів місцевого самоврядування, проходження служби в правоохоронних органах тощо.

Я прошу підтримати внесений Президентом України проект закону.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Єдине, що добавлю, що Головне науково-експертне управління у своєму висновку від 11.01 висловлює низку зауважень до проекту та в узагальнюючому висновку зазначає, що законопроект потребує доопрацювання.

Якщо у нас немає народного депутата Лопушанського, який подав альтернативний 2590-1, я дуже швидко, колеги, його прокоментую. Він значною мірою повторює президентський законопроект, але є декілька відмінностей. Зокрема, відмінність полягає у тому, що ми на додаток до положень про вже, які містяться в 2590, пропонується розширити коло осіб, на які поширюється обмеження щодо зайняття окремих посад в органах державної влади при наявності у них громадянства (підданства) іноземної держави. Це стосується в першу чергу людей, які підпадають під дію законів "Про Раду національної безпеки і оборони України", "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг", "Про Центральну виборчу комісію", "Про військовий обов'язок і військову службу", "Про Національне антикорупційне бюро України", "Про прокуратуру", "Про Національну поліцію", "Про Державне бюро розслідувань".

Так само законом передбачається внести нову статтю 15 прим.1 до Закону "Про Державне бюро розслідувань", яка буде стосуватись звільнення працівників Державного бюро розслідувань.

Також проектом запропоновані зміни до низки законів України, які не були предметом розгляду у проекті 2590. А саме: про органи та особи, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів; про нотаріат, судову експертизу, адвокатуру і адвокатську діяльність; про статус народного депутата України, зокрема щодо дострокового припинення повноважень народного депутата у разі встановлення факту наявності громадянства (підданства) іноземної держави чи набуття громадянства

(підданства) іноземної держави. Частина зазначених законів, до яких пропонується внести зміни, регулює питання, пов'язані з незалежною професійною діяльністю, зокрема це закони України "Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів", "Про судову експертизу", "Про адвокатуру та адвокатську діяльність".

Так само хотів би зазначити, що Головне науково-експертне управління у своєму висновку від 14.01.20 року висловлює низку зауважень до проекту та в узагальнюючому висновку зазначає, що законопроект потребує доопрацювання.

Шановні колеги, чи є у кого бажання прокоментувати дані законопроекти? Немає.

БОЙКО Ю.А. Питання можна задати?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка. Да, Юрій Анатолійович.

БОЙКО Ю.А. Зрозумів, що у нас згідно законопроекту, який авторства Президента, особа з іноземним громадянством може займати посаду в державних органах влади. Так чи ні? І бути депутатом?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу.

МОІСЄЄВ М.В. Цим проектом закону не передбачається внесення змін до того закону і до інших проектів законів, зокрема того, про який ви згадуєте.

БОЙКО Ю.А. Тобто у нас не може бути особа з іншим громадянством займати державні посади, так?

МОІСЄЄВ М.В. Не може. Але просто я звертаю увагу...

МЕДВЕДЧУК В.В. *(Не чути)*

БОЙКО Ю.А. Ну, добре. У мене конкретне запитання до вас. У нас був такий персонаж під назвою Абромавичус, який там блуждав...

МЕДВЕДЧУК В.В. Чому був, він є.

БОЙКО Ю.А. Такий був персонаж в уряді, зараз він перекочував в "Укроборонпром". Він громадянин іншої держави. Він має право займати цю посаду чи ні згідно цього закону?

РАБІНОВИЧ В.З. В "Укроборонпромі" України.

МОІСЄЄВ М.В. Я просто для того, щоб відповісти на конкретне ваше питання, мені потрібно проаналізувати інші проекти, інші закони... Тобто зараз я не маю прямої відповіді.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановний Максим Вікторович, ви ж у нас представляєте конкретний законопроект.

МОІСЄЄВ М.В. Так.

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, будь ласка, Віктор Володимирович.

МЕДВЕДЧУК В.В. Шановний доповідачу, є таке запитання. В аргументації голови комітету було відзначено, що Головне науково-експертне управління висловило ряд заперечень. А вам знайомі ці заперечення, щодо доопрацювання?

МОІСЄЄВ М.В. Так.

МЕДВЕДЧУК В.В. А можете висловити своє відношення до цих зауважень, які, на погляд науково-експертного управління, необхідно внести, доопрацювати законопроект, поданий саме Президентом, зараз не кажу про законопроект, поданий народним депутатом Лопушанським.

Якщо можна, прокоментуйте, якщо ви готові?

МОІСЄЄВ М.В. Добре, звичайно.

Головне науково-експертне управління висловило низку застережень та пропозицій до зазначеного проекту. Перше. Одне з ключових застережень стосувалось зокрема тлумачення терміну "єдиного громадянства". Воно висловило застереження стосовно того, що пропозиції, які містяться в проекті цього закону, вони виглядають дискусійними. Разом з тим, ми виходимо з того, по-перше, з норми статті 4 Конституції України, яка закріплює, що в Україні існує єдине громадянство. А стаття 2 Закону України "Про громадянство України" розтлумачує принцип єдиного громадянства. І, виходячи з того терміну і розтлумачення терміну "єдиного громадянства", який міститься у статті 2 Закону України "Про громадянство України", норма зазначеного проекту закону не суперечать нормам ані Конституції, ані нормам статті 2 Закону України про громадянство. Тому, на наш погляд, дане застереження Головного науково-експертного управління вважається недостатньо обґрунтованим.

Стосовно інших воно висловило, зокрема, такі застереження щодо того. Цим проектом передбачається надати можливість іноземцям та особам без громадянства, які уклали контракт на проходження військової служби у Збройних Силах України або які планують і мають на сьогодні підстави бути прийнятими до громадянства України як особи, прийняття яких до громадянства України становить державний інтерес для України, або які

мають визначні заслуги України, щоб вони замість зобов'язання припинити іноземне громадянство протягом 2 років після набуття громадянства України подали декларацію про відмові від іноземного громадянства.

Головне науково-експертне управління застерігає або наголосило, що, на їх думку, це дозволить, фактично, легалізувати або, фактично, встановити, що зазначені особи зберігатимуть громадянство іноземних держав. Водночас такий аргумент Головного науково-експертного управління також не вбачається достатньо обґрунтованим. Чому? Тому що діюча редакція Закону України про громадянство вже сьогодні передбачає, що у нас є, наприклад, така категорія осіб, як біженці, та особи, яким надано притулок. І вони також на сьогодні подадуть декларацію про відмову від іноземного громадянства.

А що стосується іноземців та осіб без громадянства, які проходять військову службу в Збройних Силах України, то як я вже говорив раніше, в них на сьогодні існує об'єктивна причина щодо неможливості виконання ними зобов'язання припинити іноземне громадянство протягом 2 років після набуття громадянства України. Чому? Вони, звичайно, можуть подати пакет документів на набуття громадянства, зокрема на прийняття до громадянства. Водночас після спливу 2 років у разі, якщо вони не принесуть рішення уповноваженого органу, наприклад, Російської Федерації, стосовно них змушена буде розпочата процедура втрати громадянства України. І для того, щоб уникнути цих моментів, і, враховуючи те, що для цієї категорії людей вирішення цього питання є надзвичайно важливим, Президентом України було запропоновано запровадити декларацію про відмову від іноземного громадянства по аналогії з іншою категорією, наприклад, з біженцями, як це передбачається діючою редакцією закону.

Стосовно інших пропозицій. Вони застерігали щодо, наприклад, недоцільності виключення з незалежної від особи причини невиконання зобов'язання припинити іноземне громадянство у вартості оформлення припинення іноземного громадянства. Я звертаю просто увагу, що на

сьогодні у нас, коли особа подає зобов'язання припинити іноземне громадянство, вона має протягом 2 років подати документ про припинення іноземного громадянства. Водночас діюча редакція закону передбачає, що існує незалежні від особи причини. Наприклад, законодавство тієї держави не передбачає цієї процедури. Або, наприклад, особа звернулася до відповідного органу, і протягом 2 років орган не прийняв рішення. І третьою незалежною від особи причиною є вартість оформлення, у разі, якщо вона перевищує половини мінімальної заробітної плати України.

Звертаю увагу, що на сьогодні цим активно користуються громадяни іноземних держав, які, використовуючи той факт, що вартість припинення громадянства тих держав дуже перевищує половини мінімальної заробітної плати України, вони цим активно користуються і подають декларацію про наявність незалежних у них причин. І, зокрема, це стосується тих громадян, які проживають за кордоном. Наприклад, громадяни Сполучених Штатів, Канади, країн Євросоюзу. Якщо тут присутній представник Міністерства закордонних справ, я думаю, він абсолютно це підтвердить, що, фактично, кожен громадянин іноземної держави, звертаючись з питанням набуття громадянства України, після того, як буде прийнято рішення про набуття громадянства України, подає після цього декларацію про наявність незалежних у нього причин.

Враховуючи таку практику, ми не можемо вважати, що таке застереження Головного науково-експертного управління є справедливим.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Є пропозиція, у нас на засіданні присутній голова Державної міграційної служби України Соколюк Максим Юрійович. Є пропозиція, щоб він в рамках однієї хвилини висловив свої зауваження до двох законопроектів.

Будь ласка, Максим Юрійович.

СОКОЛЮК М.Ю. Дякую за запрошення.

Ми підтримуємо законопроект і висловили до нього ряд зауважень та пропозицій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Юрійович, присядьте сюди, будь ласка, щоб всі слухали.

СОКОЛЮК М.Ю. ДМС підтримує цей законопроект з урахуванням зауважень і пропозицій до нього, які ми надіслали комітету і завантажили на сайт Верховної Ради.

По-перше, по присязі, те, що у висновку вказало ГНЕУ, те, що потрібно в присязі зазначити, що особа, яка прийняла громадянство України, зобов'язується не використовувати ..... громадянина хоча би на території України. Тому що у нас буде ситуація, коли особа, наприклад, в банку може подати свій закордонний паспорт іншої держави і український паспорт. Тобто відкривати рахунки і на території України вчиняти будь-які дії за обома громадянствами.

І те, що казали по висновку ГНЕУ, так, ми підтримуємо деякі в частині, ті що не є дискусійними зауваження чи пропозиції ГНЕУ.

Також це стосується те, що не врахували збільшити термін знаходження іноземців у шлюбі з 2 до 3 років. І по питанню 91-го року, я вважаю, що за 28 років незалежності України всі особи, які знаходились на території України на той час, вже громадянство отримали. У нас є дуже багато фальсифікацій по цьому питанню, і потрібно щось з цим зробити і внести це в законопроект.

І також, і це ГНЕУ також це зазначило, про оскарження в судах. Там є обмеження – рік чи 5 років по новим обставинам. Скористуватись цим буде дуже важко, з тим, що по новому законодавству там є певні обмеження.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, є запитання до голови Державної міграційної служби? Да, будь ласка.

ЧИЙГОЗ А.З. А що стосується зрадників, по яким є рішення судів?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це, напевно, до Максима Вікторовича запитання.

МОІСЄЄВ М.В. Зазначений проект закону вводить додаткову підставу для втрати громадянства України стосовно осіб, які порушили присягу, яка виразилася в тому, що особи вчинили і засуджені на території України за злочини проти основ національної безпеки України. Це цілий ряд злочинів, зокрема державна зрада, шпигунство, посягання на державний устрій, територіальну цілісність України. Тобто це додаткова підстава для втрати громадянства України, передбачається цією редакцією проекту закону.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка. Мікрофон, будь ласка.

КОПИЛЕНКО О.Л. Запитання до шановного Максима Вікторовича. Оця втрата громадянства України з підстав національної зради, вона стосується тих, хто набув громадянства України, чи тих, хто вже народився як громадянин України?

МОІСЄЄВ М.В. Підстава стосується тих осіб, які набули громадянства України і склали присягу громадянства України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чи є ще запитання?

ЧИЙГОЗ А.З. Тобто ті, які народилися, ті не підпадають? Які...

МОІСЄЄВ М.В. Пропонована підстава для ..... стосується тих громадян, які склали, які набули громадянства України та склали присягу. Відповідно до норм цього проекту закону у нас право скласти присягу мають громадяни, у тому числі які набувають громадянства України за статтею 8. Це ті, які народилися на території України до 91-го року або самі, або їх родичі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скажіть, будь ласка, Максим Вікторович, отримати українське громадянство стане легше після прийняття цього законопроекту? Це перше запитання.

І друге. Як ви вважаєте, люди, які через різні міркування, після прийняття цього законопроекту, які хочуть набути громадянство України... Наприклад, ми зараз розглядаємо законопроект про обіг земель сільськогосподарського призначення, де ми прямо зазначаємо, що, наскільки мені відомо, остаточна редакція буде, що власниками української землі можуть бути тільки громадяни України. Чи не вважаєте ви, що знову ж таки після прийняття цього законопроекту ті іноземці, які хочуть купити українську землю, будуть намагатись отримати громадянство України з однією метою тільки купити українську землю?

МОІСЄЄВ М.В. Дозвольте відповісти? Справа в тому, що цей проект закону містить дещо комбінований характер. З однією сторони, він полегшує набуття громадянства України окремими дуже обмеженими категоріями людей, зокрема це стосується іноземців та військовослужбовців, які проходять, ну, військову службу в Збройних Силах України. Водночас, що стосується інших категорій, то навпаки... Я звертаю увагу, що, наприклад, стаття 8, внесення змін до статті 8 цього закону, навпаки передбачає обмеження і недопущення прийняття рішень щодо оформлення, набуття громадянства стосовно осіб, які мають право на набуття за територіальним походженням. Зокрема, передбачається аналогічні обмеження порівняно, такі

самі, які визначені у статті 9 Закону "Про громадянство України", це стосується осіб, які мають кримінальне минуле, до яких є претензії з боку наших правоохоронних органів, це велика проблема. І на сьогодні, я повністю погоджуюся з колегами з Державної міграційної служби, у деяких випадках окремі категорії людей користуються своєю родиною або територіальним походженням, зокрема, з метою уникнення притягнення їх до відповідальності на території іноземних держав. І навпаки цей проект закону певною мірою обмежує і навпаки виводить питання національної безпеки на дещо новий рівень.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Шановні колеги, хто хоче висловитись по даним законопроектам? Я запитую народних депутатів.

У нас є рука. Ви представник якогось органу? Ви з приводу цього законопроекту? Єдине, що в рамках однієї хвилини.

ЮГ БІССО. Меня зовут Юг Биссо, я представитель агентства ООН по делам беженцев. Мы говорили о беженцах недавно. В Украине есть две разные категории беженцев. Есть те, которые получают статус, и есть те, которые получают дополнительную защиту.

Хотел бы представить официальную позицию УВКБ ООН. В этом законе говорится, есть возможность для беженцев получить статус, получить доступ к процедуре получения гражданства в Украине. Но те, которые получили дополнительную защиту, не имеют права на гражданство в Украине. Мы просто хотели уравнивать, как в каждой стране в Европе, чтобы они могли тоже получить доступ. То есть те люди, которые получили второй статус, чтобы они могли тоже получить доступ к гражданству Украины. И это официальная позиция УВКБ ООН.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Дякуємо. Ми отримали ваш лист. І, дійсно, він буде розданий всім народним депутатам.

Якщо з народних депутатів немає бажаючих висловитись, є пропозиція з урахуванням, що ми почули, є пропозиція підтримати законопроект, прийняти за основу проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо питань громадянства (2590), внесений Президентом України. Відповідно проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо усунення осіб з подвійним громадянством від державних та суспільно важливих справ (реєстраційний номер 2590-1) відхилити.

Хто готовий проголосувати за таку пропозицію, прошу голосувати. Хто – за? Прошу комітет... Максим Вікторович, не бачу. Ага. 11 – за. Хто – проти? Три, чотири... Хто – проти? 3. Хто – утримався? Утримався – 1.

З урахуванням... Пане Чийгоз, не зрозумів, як ви проголосували?

У нас пропозиція. Ми розглядаємо два законопроекти однаково, бо інші є альтернативні. Тому рішення ми приймаємо одне. З урахуванням того, що альтернативний 2590-1 пропонується відхилити, то ви голосуєте? Утримався.

Дякую. Отже, у нас 2 – утримались, 3 – проти, всі решта – за. Дякую, шановні колеги.

Третє питання. Оголошую про розгляд проекту Закону про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" щодо визначення територіальної підсудності судових справ підсудних, розташованих на території Автономної Республіки Крим та міст Севастополя судам, та підслідності кримінальних правопорушень, вчинених на тимчасово окупованих територіях.

Шановні колеги, законопроект був прийнятий попереднім скликанням. Законопроектом пропонується внести зміни до частини першої, другої статті 12 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України", замінивши назви

"ліквідованих судів" на назви "новостворених" відповідно до указів Президента України. А також передбачити, що визначення підслідності кримінальних правопорушень, вчинених на тимчасом окупованих територіях, здійснюються в порядку встановленому КПК.

До законопроекту не надійшло жодної поправки, тому відповідно до частини п'ятої статті 118 Регламенту він подається без порівняльної таблиці.

Шановні колеги, закон технічний. Да, будь ласка, у нас є представник...

ГЛУЩЕНКО С.В. Глущенко Світлана. Якщо можна?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка. Знову ж таки при всій повазі до вас, обмежуємо регламент, тому виступ – 3 хвилини.

ГЛУЩЕНКО С.В. Я дуже-дуже буду коротко. Доброго дня головуючий, шановні народні депутати! Державна судова адміністрація підтримує зазначений законопроект. Єдине, звертається до комітету з проханням відтермінувати його направлення до Верховної Ради у зв'язку об'єктивними причинами, я наразі поясню якими.

Дійсно, з указами Президента, які були підписані 29 грудня 2017 року, це було ряд указів, які переформатовували судову систему, ліквідовували загальні місцеві суди і відповідно утворювали нові. На сьогодні згідно з тими новоутвореними судами, з назвами тих судів, фактично, новоутворені суди першого рівня не функціонують, вони лише юридично зареєстровані. До них в порядку 147 статті Закону України "Про судоустрій і статус суддів" призначено тимчасово виконуючих обов'язки керівників апаратів. Але жодного судді в порядку, визначеному законодавством, до цих судів не призначено або не переведено.

Таким чином, якщо цей закон набере чинність раніше аніж будуть переведені судді, а ми знаємо, що на сьогодні Вища кваліфікомісія не

функціонує, то фактично створиться процесуальний колапс, який буде мати реальні перешкоди для розгляду цих справ згідно з законом. Тому що фактично суди не функціонують, тобто юридично вони зареєстровані, але як суди новоутворені вони не діють на сьогодні у зв'язку з тим, що там немає жодного судді.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Цікава пропозиція, якщо чесно.

ГЛУЩЕНКО С.В. Тобто в цілому підтримати, просто...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, у нас повноваження комітету є розглянути законопроект, виносити чи не виносити його в зал, ми можемо разом з рішенням комітету направити на Голову Верховної Ради ті зауваження, які висловив... застереження, представник судової адміністрації, що винесення в зал можливе після офіційного листа знову ж таки від судової адміністрації України. Так вас влаштує?

ГЛУЩЕНКО С.В. Так, так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ми готові це підтримати? Дякую.

Тоді ставлю на голосування. Хто готовий проголосувати за пропозицію рекомендувати Верховній Раді України за наслідками розгляду у другому читанні прийняти даний проект закону в цілому як закон з урахуванням того, що винесення його в зал засідань буде після офіційного листа від судової адміністрації України. Дякую.

Прошу голосувати. Хто – за? Дякую. Рішення прийнято одногolosно.

Четверте питання. До мене як до голови комітету звернувся народний депутат України, секретар нашого...

АБДУЛЛАЄВ С.Е. Я перепрошую. Вибачте, що перебив. Представник Генеральної прокуратури.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми ж проголосували.

АБДУЛЛАЄВ С.Е. Я вибачаюсь. Я просто хочу озвучити, не надавали слово. З приводу того, що представник Державної судової адміністрації ..... Зараз у нас склалася така ситуація, що в даний момент жоден суд не може визначити підсудність. Тобто, наприклад, направляється в кримінальне провадження раніше в Апеляційний суд міста Києва, він визначає склад місцевих судів Києва, направляє до розгляду. Зараз це Київський апеляційний суд. Тобто наразі, якщо направляється кримінальне провадження в суд, нема куди направляти. Що стосується місцевих судів, то вони в цьому законопроекті навіть не звучать. І туди... Це господарські. Але і зараз не функціонує. Цей закон можна ..... (*Шум у залі*) Тобто ми зараз відтермінуванням паралізуємо. Він захоче направили провадження до суду, ми не зможемо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. У нас дивна ситуація, коли судова адміністрація України не може порозумітись тоді з Генеральною прокуратурою. При тому, що я знаю, що при прийнятті цього законопроекту попереднім скликанням була знайдена, дійсно, узгоджена позиція і з Генеральною прокуратурою, ви підтримуєте цей закон, прийняття цього законопроекту, і судова адміністрація України теж підтримує прийняття цього законопроекту. Єдина у нас тепер проблема в часі, наскільки я розумію.

У нас хоче висловитись народний депутат Тарасенко. Будь ласка.

ТАРАСЕНКО Т.П. Просто тут проблема, вона дуже тривала. Як ми чуємо, з 2017 року іде судова реформа. Тому, враховуючи даний час, що уже 2020, потрібно шукати нові підходи. Я думаю, що потрібно напрацювати

новий законопроект і новим законопроектом вже вирішити цю проблематику. І взагалі, можливо, зі зміною підсудності в інший спосіб.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз рішенням комітету ми підтримали прийняття цього законопроекту. Зробимо так. Я не думаю, що це потрібно буде вже голосувати. Окремо ми проведемо нараду. Я готовий як голова нашого комітету зустрітись і з судовою адміністрацією, і з Генеральною прокуратурою і знайти спільне рішення. Якщо потрібно для процесів, прийняти його швидко, то будемо приймати. Якщо потрібно відтермінувати, то хотілося б, дійсно, розуміти, на який термін. І якщо це буде заважати Генеральній прокуратурі України, то ми будемо напрацьовувати інший законопроект.

Я думаю, що це не потрібно переголосовувати. Така пропозиція влаштує вас? Тоді ми після прийняття, можливо, попросимо, щоб в цій нараді прийняв участь спікер Верховної Ради Дмитро Олександрович. І на наступному тижні спробуємо це зробити. Дякую,

Шановні колеги, переходимо до четвертого питання. Звернувся секретар нашого комітету Умеров Рустем Енверович з пропозицією, відповідно до частини першої статті 234 Регламенту розглянути на найближчому засіданні комітету питання щодо проведення 19 лютого 2020 року парламентських слухань на тему: "Стратегія деокупації та реінтеграції в Україну тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь".

Будь ласка, пане Рустем.

УМЕРОВ Р.Е. 20 лютого 2020 року буде вже 6 років, як Російська Федерація незаконно анексувала територію Автономної Республіки Крим та місто Севастополь. За цей час Верховною Радою України зроблено багато заяв, прийнято звернення до міжнародних організацій, таких, як ООН, НАТО, ПАРЄ.

В 2016 році Комітетом з регіональної політики минулого скликання були проведені слухання на тему: "Реінтеграція Автономної Республіки Крим" та прийняті рекомендації, які, на жаль, не були втілені в життя. В зв'язку, що відповідно до предмету відання тимчасово окупованої території, це одна з найважливіших тем, якими опікується наш комітет, я пропоную комітету відповідно до частини першої статті 234 Регламенту прийняти рішення щодо проведення парламентських слухань 19 лютого 2020 року на тему: "Стратегія деокупації та реінтеграції в Україні тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь" та внести відповідний проект постанови. І маю надію на вашу підтримку.

Але до... Я б хотів би також зазначити деякі питання. Відповідно до регламенту постанова для проведення слухань повинна прийматись не пізніше ніж за місяць до проведення слухань. Тому є, може, пропозиція перенести її на березень. Це просто технічне питання, просто його повідомлю.

А також я хочу додати, що це було обговорено, тобто проведення парламентських слухань було також обговорено разом з Меджлісом кримськотатарського народу, з деякими іншими інституціями. І також зараз присутній в залі голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров. Я б хотів, якщо є можливість, також надати можливість йому висказатись.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я думаю, що народні депутати не будуть заперечувати, щоб висловився пан Чубаров, народний депутат восьмого скликання, керівник...

ЧУБАРОВ Р.А. Дякую.

Шановний пане голово, шановні народні депутати, присутні, дійсно, тут вже говорилося про те, що 22 вересня 2016 року Постановою Верховної Ради України було схвалено рекомендації парламентських слухань, які

називалися "Стратегія реінтеграції в Україну тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь: проблемні питання, шлях, методи та способи". Я маю сміливість стверджувати про те, що цей документ на і момент прийняття та і тепер залишається одним з найповних, системно викладених підходів держави відновлення суверенітету над тимчасово окупованим Кримом. Но найповний, системно викладений, але практично, ну, в значній частині він так і не зреалізований. В цьому документі є дуже детально виписано доручення від імені Верховної Ради і Президенту України, і Кабінету Міністрів України. І сама Верховна Рада тоді взяла на себе певні зобов'язання. Зрозуміло, що посадовці міняються, але інституції залишаються. Держава є, ми є парламентсько-президентською державою. І зрозуміло, що через 4 роки не тільки запитатися, чому і де ми знаходимося, але що далі робити. Тим більше в умовах коли жодного принципового рішення по деокупації Криму не прийнято, ну, скажемо, не схвалено Верховною Радою стратегію, хоча над нею працювали роками. І ми, дійсно, ініціюємо... Я закінчую, пане голову. Ми ініціюємо проведення таких слухань. Мають бути дуже щирі, відкриті обговорення народними депутатами, але в тій частині, яка може бути публічною. І Верховна Рада має дуже чітко сказати всьому українському суспільству, де ми знаходимося в цьому питанні і що далі ми робимо. Це буде дуже такий чіткий орієнтир, параметри для всього українського суспільства. Ми би як Меджліс кримськотатарського народу дуже просили би вас всіх підтримати таке проведення.

Щодо дати. Я розумію, що терміни дуже стислі, але, розуміючи наскільки досвідчені депутати у вашому комітеті і Апарат дуже такий досвідчений, якомога як скоріше провести ці слухання, оскільки буде чергова сумна річниця. І, дійсно, ця річниця це не дуже, можливо, комусь приємно, і нам це не дуже приємно, але суспільство очікує якраз в зв'язку з такими нагодами, ну, якоїсь чіткості від самої держави. Я вже не говорю про те, як

ця річниця сумна буде використовуватися нашими противниками на міжнародній арені.

Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Перед тим, як висловитись, шановні колеги, я хочу вас проінформувати, що так само надійшов лист від Представника Президента в Автономній Республіці Крим Антона Кориневича щодо проведення в березні 20-го року парламентських слухань до Дня спротиву Криму російській окупації, мета яких напрацювати рекомендації з питань деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь. Дати різні пропонуються, але мета одна – реінтеграції та деокупація Криму.

Чи є у нас представники Президента України в Автономній Республіці Крим на засіданні? Немає.

Шановні колеги, є пропозиція, я хотів би, щоб ви висловились, як я собі це бачу. Я підтримую ідею проведення парламентських слухань одних, де так само Представник Президента в Автономній Республіці Крим буде мати можливість теж висловитись, виступити з трибуни і озвучувати свої тези. Проводити двоє парламентських слухань по одній тематиці, я думаю, що це не дуже доцільно. Це перше.

І друга пропозиція. Все ж таки визначитись по даті. При всій повазі до вас, зараз я запитав секретаря нашого комітету, ми готові дуже швидко підготувати листа і відправити, він вже завтра буде у Голови Верховної Ради. З урахуванням того, що у нас, ви бачите, як ми працюємо, що навіть ті законопроекти, які стояли і сьогодні в порядку денному, ми не розглянули всі, я чомусь не впевнений, що ми в п'ятницю за це зможемо проголосувати.

Тому як ви сприймете пропозицію провести парламентські слухання 18 березня або 11 з урахуванням того, що 25 березня вже проголосовані парламентські слухання на тему: "Проблеми виконання Україною рішень

Європейського Суду з прав людини", у нас залишається дві дати – або 11-е, або 18-е.

Да, будь ласка.

ЧУБАРОВ Р.А. Пане голово, вибачте, я розумію, я вибачаюсь перед депутатами, що я перехопив слово. Я розумію, що дуже стислий термін, якщо говорити про лютий. І тут, можливо... ну хоча просто ми ініціативу висловили давно просто поки оця процедура пройшла, і ми зараз знаходимося в січні, ми можемо... я думаю, що народні депутати би підтримали. І зрозуміло, що парламентські слухання мають бути єдиними, це тут жодних... Бо питання не тільки, хто виступить, а питання в тому, з чим ми виходимо в Верховну Раду, і що схвалить Верховна Рада. Це має бути дуже ретельна робота не лише народних депутатів, але і експертів, і виконавчих органів влади, і представники правозахисних громадських організацій. Отже, це може бути березень. Але дуже хотілось би, щоб це було до 16-18 березня, коли вони там будуть... Самі розумієте, що... Щоб було б це 11-го березня.

МЕДВЕДЧУК В.В. А можна задати запитання Чубарову?

Пане Чубаров, скажіть, будь ласка, ви сказали, що попередні рішення і рекомендації парламентських слухань 2016 року фактично не були виконані. Да?

ЧУБАРОВ Р.А. Більшість.

МЕДВЕДЧУК В.В. Більшість їх не було виконано.

А, може, треба все-таки заслухати від органів влади, в першу чергу, в тому числі і виконавчу, чому вони не були виконані для того, щоб наступні рекомендації парламентських слухань були більш ефективними в питаннях реалізації їх, а не просто проводити в черговий раз?

ЧУБАРОВ Р.А. Я можу відповідати, пане голово?

Слушне запитання. Але ви ж розумієте, що відбулася зміна влади, і я думаю, що саме парламентські слухання дають можливість проаналізувати причини невиконання тих рішень, які приймала Верховна Рада попереднього скликання і або їх підтвердити, ці кроки, або знайти якісь нові форми реалізації тих завдань, які стоять. Я думаю, що якраз парламентські слухання є симбіозом, де є звіт, і аналіз, і головне – подальші наші кроки.

РАБІНОВИЧ В.З. Ви знаєте, я б хотів таке ще питання підняти. Можна ще 10 років робити якісь заяви, а чому не можемо зробити якісь інші кроки? По-перше, заслухати правительство нашої держави. Які вони кроки збираються зробити? Не просто кричати "Крим наш", а що вони робити збираються, бо кричать всі, не роблять нічого. Парламентські слухання – це хорошо, но чому ніяк та влада, яка... Мы можем говорить, мы больше ничего не можем. А они все-таки работают. Поэтому я предлагаю, первое, заслушать все-таки правительство.

И второе. Мы с вами говорили о том, что мы делали заседание выездного комитета в Донецке и Луганске по вопросам Донецка и Луганска. Вы обещали, что мы сделаем по вопросам Крыма выездное заседание в Херсоне. Давайте его проведем тоже. Это вопросы, которые не должны уходить с повестки дня.

Спасибо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, я бачив, як ви намагались і виступати українською мовою. Вадим Зіновійович, за це окрема подяка.

Є, дійсно, пропозиція. Ви дуже слушно сказали. У нас попередньо, ми затверджували план подій нашого комітету, і у нас стоїть виїзне засідання на територію Херсонської області, якраз по питанню Автономної Республіки Крим. Планується воно в кінці якраз лютого. Тому як пропозиція, дійсно, під

час виїзного засідання ми можемо задати запитання органам влади, що вони зробили або що вони не зробили і чому. І, дійсно, можливо, після цього, автоматично провести парламентські слухання, в тому числі як результат нашої поїздки.

МЕДВЕДЧУК В.В. Але заслухати попередньо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми можемо заслухати на виїзному засіданні.

МЕДВЕДЧУК В.В. Ви розумієте, пан Чубаров правий в тому, що змінилася влада. Але якщо ми будемо так виходити з того, що змінилася одна влада, завтра зміниться інша влада, не завтра, післязавтра, чи ще через якийсь час, а парламенти будуть слухати і будуть давати пропозиції. Це ж не справа. Це ж державна справа. Це сьогодні державне стратегічне завдання. То чому ті відомства, які продовжують працювати, чому вони не виконали і які причини – об'єктивні, суб'єктивні. І після цього проводити чергові парламентські слухання. Тому що чергові рекомендації, які, безумовно, будуть прийняті, вони будуть теж так же виконуватись з тим же ступенем ефективності. Так давайте проаналізуємо це все, зробимо в стислі терміни і проведемо, дійсно, парламентські слухання. Але після того, як ми отримаємо всю картину того, що було намічено, чому воно не виконано і хто за це несе відповідальність.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Але є 26 лютого, це День супротиву окупантам. І тому ми також обов'язково повинні передбачити якісь виступи у Верховній Раді.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми можемо це робити і під час...

МЕДВЕДЧУК В.В. *(Не чути)*

ЧИЙГОЗ А.З. Ні, це не радянські часи. Але це є пам'ять і є відповідальність.

МЕДВЕДЧУК В.В. *(Не чути)*

ЧИЙГОЗ А.З. Тому 26 лютого – це є День супротиву окупантам. Крапка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Чийгоз, я думаю, що ніхто не в праві обмежити виступи народних депутатів, тим більше, що, дійсно, роковини трагічних подій, які відбувались на території Автономної Республіки Крим. І я впевнений, що будуть робити заяви керівники фракцій під час проведення сесійних засідань. Нам потрібно визначитись точно з датою проведення парламентських слухань. І все ж таки з урахуванням, що у нас заплановано виїзне засідання на кінець лютого саме по цих же питаннях, там якраз тиждень у нас підпадає несесійний, наскільки я пам'ятаю, на початку з 22-го чи 23-го – з 23 лютого якраз ми можемо поїхати на територію Херсона і там це обговорити під час засідань нашого комітету. І безумовно, що проводити парламентські слухання потрібно після цього, на мій погляд.

Да, з урахуванням того, що каже Віктор Володимирович, я абсолютно впевнений, що ви теж підтримуєте. Потрібно задати запитання, ми можемо на сесійному тижні до 21-го на п'ятницю окремим рішенням нашого комітету сьогодні звернутись до Разумкова, звернутись до голови фракції "Опозиційна платформа – За життя" Юрія Анатолійовича Бойка. Саме під час погоджувальних рад обговорюється, яке питання буде, який міністр буде доповідати в п'ятницю на сесійному тижні, хто буде відповідати на запитання. І ми можемо вже зараз звернутись, щоб в п'ятницю 21 лютого доповідали міністр або особисто Прем'єр-міністр по питаннях Автономної

Республіки Крим, що було зроблено або що не було зроблено, по яких причинах, і що потрібно зробити. І ми виходимо на три серйозних події. 21-го – доповідь Прем'єра. Після цього ми проводимо виїзне засідання і після цього ми проводимо парламентські слухання.

Погоджуємося на дату 11 березня проведення парламентських слухань?

(Загальна дискусія)

Це... А, тоді 18-го.

ЧИГРИН А.В. Середя може бути пленарного...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А я думаю, що краще робити це в середу під час пленарного засідання. Шановні народні депутати. 18-го...

(Загальна дискусія)

Так, у нас сесійний тиждень з 3 березня по 6, і з 17-го по 20-е. Є пропозиція зробити 18 березня під час сесійного тижня парламентські слухання. *(Шум у залі)* Ну, а тепер ми зробимо напередодні, 18-го, парламентські слухання.

ЧУБАРОВ Р.А. Ну, у нас немає іншого виходу просто. Якщо би трошки б раніше розглядали би, ну, те, що ви зараз обговорили, шановні народні депутати, все це воно, ну, складається. Якщо в лютому буде виїзне засідання комітету, запрошуйте туди уряд, профільних міністрів або керівників служб, які мають там вам звітувати. Вони звітують. А в березні проводите парламентські слухання. Я так розумію, що парламентські слухання більше ефективні тоді, коли є сесійний тиждень. І тоді... А у вас сесійний тиждень починається з 17 березня. 18 березня – це той день, коли вони в Кремлі підписували всі ці фейкові свої угоди. Але будемо тоді, цікава наша відповідь буде на це. Давайте, немає іншого виходу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді, шановні народні депутати, ставлю на голосування пропозицію.

Перше. Звернутись до Голови Верховної Ради з тим, щоб під час сесійного тижня, в кінці лютого, доповідав Прем'єр-міністр по питаннях Автономної Республіки Крим.

Виїзне засідання нашого комітету вже заплановано і проголосовано і стоїть у нас в плані заходів, це не потребує нашого голосування.

І ми голосуємо за те, щоб провести парламентські слухання з питання реінтеграції та деокупації Криму 18 березня 20-го року.

Прошу проголосувати та підтримати. Хто – за? Дякую, колеги, питання прийнято одногосно.

Переходимо до п'ятого питання порядку денного: про затвердження плану роботи комітету на період третьої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання. Доручення Голови Верховної Ради від 28 грудня 19-го року.

Вам розданий проект роботи комітету. Єдине, що хотів би звернути вашу увагу, що я отримав лист заступника голови комітету Руслана Горбенка, він, на жаль, відсутній, щодо перенесення в плані дати розгляду законопроекту 2329 на лютий-березень. Ми цю правку внесемо. Також вам роздано додатковий перелік заходів, напрацьованих членами комітету спільно з громадськими організаціями, які також, за вашою згодою, будуть включені до плану роботи.

План роботи у нас вийшов достатньо суттєвий. Так само звертаю вашу увагу, що цей план ми напрацьовували з правозахисними організаціями під час проведення тижнів прав людини в українському парламенті.

Чи будуть у когось якісь зауваження, пропозиції до плану роботи? Якщо пропозицій немає, шановні колеги, готові проголосувати? Тоді ставлю на голосування пропозицію затвердити план роботи нашого комітету.

Хто – за? Дякую, колеги, рішення прийнято одногосно.

Наступне шосте питання: про затвердження пропозицій до проекту порядку денного третьої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання. Доручення Голови Верховної Ради від 28 грудня 19-го року.

Колеги, вам надано проект пропозицій. Звертаю вашу увагу, що до переліку законопроектів, які пропонується рекомендувати до включення в порядок денний третьої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання, увійшли всі законопроекти, що знаходяться на розгляді в комітеті та включені до розділу у відповідності із станом їх підготовки. Окрім двох законопроектів. Це законопроект 0929 про громадянство України щодо спрощення порядку прийняття до громадянства. Але абсолютно логічним буде невключення його в порядок нашої роботи, де надійшов законопроект, розроблений Президентом, і зараз ми проголосували за його підтримку.

Наступний законопроект – це 0936. Ми по ньому вже окремо приймали рішення і ухвалили своїм рішенням комітету про зняття його з розгляду. Тому логічно так само не включати його в порядок денний.

У нас ще є один законопроект 1099, який поданий нашим колегою народним депутатом Новинським. Є пропозиція все ж таки залишити його. Якщо ми його зараз не включимо, то нашому колезі потрібно буде заново його реєструвати. Пропоную його залишити, а ті питання, які висловили Міністерство у справах ветеранів та тимчасово окупованих територій щодо зауважень щодо даного законопроекту, ми можемо розглядати вже під час наших засідань комітету.

Є така пропозиція. Хто бажає висловитись? Якщо бажаючих немає, шановні колеги, прошу проголосувати і підтримати дану пропозицію.

Хто – за? Дякую, колеги. Рішення прийнято одногolosно.

Сьоме питання. Про лист Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки від 19 грудня 19-го року щодо визначення Комітету з питань прав людини (не буду зачитувати нашу довгу назву) Постанови про звернення Верховної Ради України до Президента України щодо "зняття блокади Донбасу" – Припинення економічної, енергетичної та транспортної

блокади території України, де органи державної влади України тимчасово не здійснюють свої повноваження (реєстраційний номер 1088 від 29.08.2019 року) щодо підготовки та попереднього розгляду даного законопроекту. Проект постанови.

Враховуючи, що йдеться про тимчасово окуповані території, а це питання нашого комітету, я пропоную погодитись і підтримати дану пропозицію. Колеги, хто хоче висловитись? Тоді ставлю на голосування цю пропозицію.

Хто – за? Рішення прийнято одногосно.

Восьме питання – кадрові. Як ви знаєте, у нас в секретаріаті були чотири вакантні посади. Згідно Закону України "Про державну службу" у нас пройшли конкурси і визначено переможців. Згідно закону ми повинні затвердити переможців і розглянути кандидатури на засіданні нашого комітету.

У нас присутні зараз, під час засідання нашого комітету, кандидатура, яка пройшла конкурс та визначена переможцем на посаду керівника нашого секретаріату – Шелудько Валерій Євгенович. Він присутній у нас в залі. Якщо у народних депутатів є запитання до шановного Валерія Євгеновича... Якщо запитань немає, шановні колеги, прошу погодити та проголосувати за призначення Шелудька Валерія Євгеновича на посаду керівника секретаріату Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин та направити відповідне подання Керівнику Апарату Верховної Ради України. Прошу проголосувати та підтримати.

Хто – за? Дякую. Рішення прийнято одногосно.

Кандидатура на посаду заступника керівника секретаріату – Федорова Світлана Олександрівна. Вона теж присутня.

Шановні народні депутати, якщо є запитання... Якщо запитань немає, то ставлю на голосування пропозицію погодити кандидатуру Федорової

Світлани Олександрівни для призначення на посаду заступника керівника секретаріату нашого комітету, не буду зачитувати. Прошу підтримати та проголосувати.

Хто – за? Дякую, шановні колеги.

Кандидатура на посаду головного консультанта секретаріату – Вовк Василь Миколайович. Василь Миколайович присутній на нашому засіданні. Шановні народні депутати, є бажані задавати запитання?

Якщо немає, ставлю на голосування пропозицію погодити кандидатуру Вовка Василя Миколайовича для призначення на посаду головного консультанта секретаріату нашого комітету. Прошу проголосувати та підтримати.

Хто – за? Дякую, колеги, рішення прийнято одногосно.

І кандидатура на посаду головного консультанта секретаріату – Іреч Юлія Олександрівна. Юлія Олександрівна теж присутня. Шановні народні депутати, є бажані задавати запитання?

Якщо немає, ставлю на голосування пропозицію погодити кандидатуру Іреч Юлії Олександрівни для призначення посаду головного консультанта секретаріату нашого комітету. Прошу проголосувати та підтримати.

Хто – за? Дякую, колеги, рішення прийнято одногосно.

Переходимо до питання "Різного". Хочу вам доповісти, що вчора у мене була зустріч з директором Директорату НДІ Ієн Вудвордом щодо реалізації двох проектів міжнародної технічної допомоги просування політичної участі жінок в Україні, який відбувався з 1 березня 2017 року по 31 жовтня 20-го року та проекту міжнародної технічної допомоги "Підтримка жінок-лідерок в Україні", виконавцем яких є Національний демократичний інститут міжнародних відносин.

Шановні народні депутати, нам потрібно затвердити висновок. Вам висновок всім розданий. Це технічне питання для того, щоб співпраця продовжувалась з даним директором, нам потрібно за це проголосувати. Чи будуть застереження, шановні народні депутати?

У нас присутній пан Ієн Вудворд. Вчора під час зустрічі так само я задав це запитання. Технічна допомога відбувається нашими міністерствами, але ми як профільний комітет затверджуємо проміжувочные висновки цієї програми. Для того, щоб програма продовжувалась наступні півроку, ми повинні за це проголосувати і затвердити цей висновок.

(Загальна дискусія)

Гроші: перший проект – уряд Канади... І другий проект – це уряд Британії. Проект направлено на те, щоб залучати якомога більше жінок до політичної активності, назвемо це так.

БОЙКО Ю.А. Ми з вами досвідчені керівники і знаємо, як бережно треба відноситись до бюджетних грошей.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так це ж бюджет не...

Я вношу пропозицію проголосувати затвердити звіти, які нам надали. І коли завершиться ця програма, по результату представник і сам особисто Ієн Вудворд готовий виступити перед членами комітету, хто захоче його слухати, показати слайди і показати, скільки жінок вони залучили до політичної активності в нашій державі.

Які будуть ще пропозиції? Да, будь ласка.

ТАРАСЕНКО Т.П. Пропонував би відкласти все-таки це питання для більшого дослідження, щоб можна було ознайомитись з цими результатами і надати їм все-таки оцінку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Задавав вчора це ж питання. Бо матеріали надійшли тільки вчора. Але через бюрократичні процеси, якщо ми сьогодні не затверджуємо це, програма припиняється. Ми це повинні зробити до 1 лютого 20-го року.

МЕДВЕДЧУК В.В. Дмитро Валерійович, але незалежно від цього пропозиція, мені здається, була слухною. Я прошу її поставити на голосування. Ми зараз затверджуємо те, про що нам нічого не відомо фактично для членів комітету. Може, комусь і відомо, хай нас проінформують. Я вважаю, що ми не можемо затверджувати..... Мова іде про кошти, виділені ....., кошти, які витрачені. На що витрачені. Які програми. Яким чином вони відбувались.

Я навмисне задав вам запитання, чому ми повинні затверджувати. Якщо це робив уряд або за участю уряду, то хай вони і ставлять свої підписи. Власне кажучи, ми, приймаючи рішення, ми несемо теж відповідальність за всі ці програми і за їх реалізацію, якість...

ГОЛОВУЮЧИЙ. У нас колегіальний орган. Все демократично.

МЕДВЕДЧУК В.В. Безумовно. Підтримую колегу, що це питання треба поставити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я можу сказати, що вчора протягом 30 хвилин так само мені було цікаво, що ж робилось під час цієї програми. Проект, який фінансується канадським урядом – це програма підтримки жінок-лідерок. Не буду зупинятись. Було сказано, що в матеріалах показано дуже багато круглих столів, які проводив НДІ. Наступний проект за рахунок британського уряду – це підтримка Українського конгресу жінок. Вони проводили багато заходів. Я вам можу сказати особисто, я виступав на такому засіданні, який проводився в Маріуполі. Було дуже багато представників жінок, народних депутаток. І так само в Києві проводився Третій конгрес українських жінок.

Тому все ж таки я поставлю на голосування пропозиції по мірі їх надходження.

ТАРАСЕНКО Т.П. Ну, я б все-таки поставив би тоді пропозицію, щоб проголосувати за те, щоб місії продовжували діяти, але про затвердження їх результатів все-таки відкласти.

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дійсно. Я підтримую Юрія Анатолійовича і Віктора Володимировича. Шановні колеги! Шановні колеги! *(Шум у залі)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка.

МАНДЗІЙ С.В. Що станеться, як програма перестане працювати? *(Шум у залі)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я можу сказати свою суб'єктивну точку зору. У нас уряди Канади і Британії підтримують не тільки ці програми, а набагато більше. Якщо ми не проголосуємо зараз за технічне рішення прийняття цього, програми, ця програма перестане функціонувати в Україні. Чи готові ми зараз ну показати, що нам не потрібна підтримка, тим більше з боку уряду Канади і Британії – це вирішувати кожному з вас особисто. Знову ж таки, я кажу про свою суб'єктивну точку зору. Я вважаю, що так, дійсно, через бюрократичні якісь заходи до нас невчасно надійшли матеріали, але я ставлю на... буду ставити на голосування все ж таки пропозицію підтримати на затвердити ці програми.

Після цього ми можемо це теж прописати в рішенні нашого комітету: на протязі лютого щоб представники цієї програми прийшли і в зручний для нас час доповіли з слайдами, з усіма матеріалами, що вони зробили. І, якщо виявиться, що нас це не влаштовує, ми і потім можемо звернутись до наших міністерств з тим, що у нас виникли величезні запитання до даних програм. Наскільки ми зараз готові підтримати цю пропозицію, я думаю, що кожен з вас покаже під час голосування.

МАНДЗІЙ С.В. Тарас Петрович, твоя думка.

УМСРОВ Р.Е. Я теж, якщо можна, буду тут до організації, яка нам надала цей репорт. Не хочу ставити під сумнів те, що зараз голова просить підтримати. Нам, мабуть, і потрібний ..... Але треба дуже поважно ставитись до народних депутатів і надавати трохи заздалегідь такі речі. Тому що, з одного боку, треба технічне питання вирішити, з другого боку, потрібна підтримка, з третього боку, ви зараз просите, щоб ми тут підтримали. І тут дійсно слухні є пропозиції. Ну, так не треба робити. Просто зробіть, будь ласка, зауваження і своїм керівникам, що треба трохи давати раніше такі речі.

Я підтримую голову, підтримую колег, які зараз, ну, дійсно кажуть слухні пропозиції. Але так не треба робити, треба трохи раніше таке казати нам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*

ЯКОВЛЕВА Н.І. Зі своєї сторони хочу сказати, що, власне, Національний демократичний інститут як проект технічної допомоги вже давно працює в Україні. Це не перший рік, коли ця організація здійснює діяльність і виконує ці проекти. Відповідно, у минулому скликанні Національний демократичний інститут працював з МФО "Рівні можливості". Зараз, от у цьому році вже продовжив також реалізацію цих програм. Тому, звичайно, тут потрібно зробити зауваження з приводу строків подання цієї звітності. Але ми можемо говорити про те, що ця організація є достатньо авторитетною та здійснює ряд важливих проектів щодо технічної допомоги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка.

КОПИЛЕНКО О.Л. В борьбе это называется брать на удержание. Від нас вимагають взяти на себе звіт про втрачання мільйонів, про які ми нічого не знаємо... *(Шум у залі)* І пошитися в дурні за власним бажанням.

Я пропоную все-таки за всієї поваги до колег, до комітету, але все-таки, щоб з цим розібратися. Я не думаю, що ця програма закриється. Тому їм потрібно більше ніж вона нам, повірте, для .....

МЕДВЕДЧУК В.В. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто ще хоче висловитись?

Будь ласка, Людмила Леонтіївна, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

ДЕНИСОВА Л.Л. Шановні колеги, цей проект вже реалізується в нашій державі і в тому числі в парламенті України вже не один рік. І тому це все об'єднання жінок, в тому числі депутатів, і не тільки депутаток, діє в цьому парламенті теж, в цьому созиві.

І ви згадали, пане голову, Український жіночий форум, який був третій вже проведений, це за підтримки саме цієї організації. І я була теж приймала участь як Уповноважена, як лідерка в своєму русі. І тому я вас дуже прошу підтримати цю організацію, затвердити цей звіт. Це, дійсно, дуже впливова, потужна організація, яка надає допомогу вийти, от знаєте, ми багато говоримо про соціальні ліфти. Це якраз і задіяні ці ліфти для того, щоб вони за їх допомогою ті жінки, які там по селах живуть, вони приїжджають до Києва і чомусь навчаються, і це за їх допомогою. Тому затвердити, надати можливість, щоб цей проект... і в цьому році. Дуже вас прошу про підтримку.

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую, Людмила Леонтіївна.

(Загальна дискусія)

ДЕНІСОВА Л.Л. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні, шановні колеги, перед прийняттям важливо рішення все ж таки, все ж таки хотів би звернути увагу, що в нашому комітеті гендерна нерівність. Але голова підкомітету з питань гендеру – єдина жінка пані Неллі...

МЕДВКДЧУК В.В. Так вона вже лідерка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Їй надаю слово перед прийняттям рішення, як ви будете голосувати за це питання.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Шановні колеги, враховуючи те, що ця організація все ж таки дуже давно працює в Україні, враховуючи те, що ми все ж таки маємо розвивати лідерство і у політиці жінок, і брати участь у цих важливих процесах, – тому я закликаю все ж таки підтримати і проголосувати за прийняття цього звіту.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, можемо ставити на голосування?

Пане Тарасе.

ТАРАСЕНКО Т.П. Я пролистав швидко ці роздані матеріали вже, і хотів би зрозуміти: ми зараз ставимо на голосування тільки підтримку жінок-лідерок в Україні чи однозначно ще місцеве спостереження за політичним процесом в Україні? Це інша організація.

(Шум у залі)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ставлю пропозицію проголосувати та підтримати прийняття звітів НДІ по двох проектах. Прошу визначатися, підтримати і проголосувати.

Хто – за? 8. *(Шум у залі)*

З урахуванням того, що нам для прийняття рішення з числа 17 народних депутатів... А?

ДЕНІСОВА Л.Л. З присутніх народних депутатів.

МЕДВЕДЧУК В.В. Рішення немає, Дмитро Валерійович. Наступне питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, точно не хотів би, щоб мене звинувачували в перевищенні своїх повноважень, але закликаю... Колеги, я поставлю ще один раз на голосування. Я поставлю питання про повернення до даного...

МЕДВЕЧУК В.В. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не нагадую. Я не нагадую, бо я поставлю питання і прошу проголосувати за повернення до даного питання. І все ж таки закликаю, що якщо ми зараз не підтримаємо це рішення, то у нас дві програми просто будуть під загрозою закриття.

ТАРАСЕНКО Т.П. У мене є пропозиція додати наше рішення, якщо ми його приймаємо, щоб на наступний комітет все-таки ця організація вже, якщо ми вже затверджуємо ці результати, надала план заходів на рік і всю програму заходів щодо... Буде.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я думаю, що приймається така пропозиція. Я спочатку поставлю на голосування для того, щоб ми повернулись до даного питання. Прошу за це проголосувати.

Хто – за? Дев'ять. Дякую, колеги.

Ми повернулись до даного питання. І ставлю ще раз на голосування проголосувати та затвердити два плани. Окремо в рішенні ми зазначаємо пропозицію народного депутата Тарасенка, щоб на наступне засідання нашого комітету представники НДІ надали план заходів на наступні півроку. Ставлю на голосування цю пропозицію. Прошу проголосувати та підтримати.

Хто – за? Дякую, колеги. 9 народних депутатів – за. Хто – проти? 3 – проти. Хто – утримався. Юрій Анатолійович утримався. Дякую, шановні колеги.

(Шум у залі) За те, що жінки, ми проголосували "за".

І останнє питання сьогодні – ще один звіт, "ОПОРА". Але тут, народні депутати, ви будете абсолютно... Нам роздали матеріали прямо перед засіданням комітету.

Я напевно висловлю зауваження від всіх народних депутатів до представника "ОПОРИ". Якщо потрібно було, щоб ми на своєму засіданні затверджували звіт саме сьогодні, то чому ми не отримали матеріали заздалегідь? Чому не було бажання зустрітись? А я можу при всіх підтвердити, що жодної пропозиції зустрітись або зі мною як з головою комітету, або з представниками наших голів підкомітетів чи членів нашого комітету від вас не було. Принаймні, знову ж таки, порівнюючи з попереднім питанням NDI надіслали папери, але прийшли особисто, вибачались за те, що невчасно подали папери. Тобто зараз у нас ви бачили, як проходило обговорення попереднього. Але принаймні якусь інформацію ми подали. А ми повинні за ваш звіт проголосувати, який навіть я як голова комітету от зараз тільки побачив.

КЛЮЖЕВ О. А можна зараз, да?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, в межах однієї хвилини, будь ласка, ваше пояснення.

КЛЮЖЕВ О. Доброго дня, шановні народні депутати! Доброго дня, шановний голово! Ну, я хочу спростувати насправді інформацію про те, що ми визначали, коли подавати цей звіт. Є формальний процес. Ми комунікували з представниками секретаріату вашого комітету. І чому так вийшло – я не знаю. Якщо є потреба у комітеті, це можна встановити в межах вашої внутрішньої діяльності.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Коли був поданий звіт?

КЛЮЖЕВ О. Наші представники, в тому числі той, хто підписує цей звіт, комунікував протягом певного періоду до цього і попросили роздрукувати на сьогоднішній день, тому що не було технічної можливості у комітету роздрукувати. Тому я тут, чесно кажучи, при всій повазі до народний депутатів, не готовий взяти на себе відповідальність за це непорозуміння. І я готовий відповісти на всі питання по звіту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ж вам задав запитання. Коли офіційно був звіт надісланий нам на комітет?

КЛЮЖЕВ О. *(Не чути)*

КОПИЛЕНКО О.Л. Дмитро Валерійович, а чого ми затверджуємо цей звіт?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чому ми затверджуємося цей звіт... Так хоч я зрозумів, для чого.

КЛЮЖЕВ О. Шановні народні депутати, тому що ..... у таких програм є орган влади або комітет Верховної Ради України. Чому ми як організація, яка спостерігає за виборами, обрали цей комітет свого часу? Тому що ми вважали, що, наприклад, на той момент, коли ми реєстрували цей проект, комітет, який займається виборчим законодавством, є комітет, який має певний конфлікт інтересів, тому що все ж таки, коли розробляється виборче законодавство, це питання політичне, тому ми на той момент як бенефіціар цього проекту обрали комітет з прав людини. Це у нас проект починається з 2017 року, як мені пам'ять не зраджує. І основна діяльність тут передбачає довготерміновий, короткотермінове спостереження на виборах усього на парламентських виборах, а це звіт якраз, який охоплює парламентські вибори, працювали в регіонах України 1500 спостерігачів, які були набрані, навчені, які були забезпечені юридичними командами, які забезпечували паралельний підрахунок голосів в борців, і ми вже на наступний ранок після дня голосування мали результати парламентських виборів, також забезпечили інформаційні компанії, а також сприяли розробці Виборчого кодексу і в тому числі в межах цього процесу забезпечено ..... переміщених осіб...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

У мене запитання. Якщо ми зараз не затверджуємо, які наслідки?

КЛЮЖЕВ О. Знову ж таки, наскільки мені відомо, саме комітет виступив ініціатором, що вже підходить строк звітування. Ми завжди дотримуємося законодавства. Якщо для комітету не є проблема, то ми в найближчий час готові надати додаткові дані і завжди відкриті до діалогу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А якщо ми поставимо... це питання розглянемо на наступному комітеті?

ТКАЧЕНКО М.М. *(Не чути)*

КЛЮЖЕВ О. Оскільки я, я просто всіх нюансів можу не знати юридичних з точки зору цієї програми, але я думаю, що це не буде проблема.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо це не буде проблемою... Шановні колеги, у мене є пропозиція проголосувати за рішення, щоб перенести дане питання і затвердження звіту громадської організації "ОПОРА" на наступному засіданні нашого комітету. До цього часу попросити, щоб "ОПОРА" надіслала всі матеріали. Вони вже надіслані. Якщо у народних депутатів будуть якісь запитання, вони ці запитання підготують разом з представниками громадської "ОПОРА" до засідань, щоб у нас, на наступному засіданні ми вже не витрачали часу не обговорювали так довго затвердження звітів.

У нас є два народних депутати, які хочуть висловитись. Будь ласка.

ТАРАСЕНКО Т.П. Ну, в мене перше таке більш технічне питання. Прохання надавати підписані звіти, а то у нас звіти всі роздані в непідписаному варіанті, тобто просто роздруківка.

КЛЮЖЕВ О. *(Не чути)*

КОПИЛЕНКО О.Л. ...майже в цьому контексті, я згоден з колегою. Все-таки це не звіт, це загальна інформація ..... і те, що зроблено. Там немає жодних фінансових ..... Коли йдеться про семінари, ну, провели 40 семінарів. А КПД цих семінарів? Який вихід цих семінарів, що .....
(Не чути)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Да, будь ласка, Людмила Леонтіївна.

ДЕНІСОВА Л.Л. У мене не по цьому питанню. Не по цьому питанню. У мене просто є інша інформація, я дуже буду вас, є прохання на наступному комітеті...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре.

Тоді, народні депутати, ставлю на голосування пропозицію про перенесення розгляду...

МАНДЗІЙ С.В. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми визначені як бенефіціари даних програм, це вже визначити по-іншому неможливо.

Тому, шановні колеги, ставлю на голосування рішення нашого комітету про перенесення на наступне засідання розгляд даного питання. Прошу проголосувати та підтримати.

Хто – за? Віктор Володимирович, ви не підтримуєте перенесення?

МЕДВЕДЧУК В.В. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Дякую.

Хто – проти? Хто – утримався? Дякую. 1 – утримався.

КЛЮЖЕВ О. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми це рішення закінчили. Дякую.

В рамках питання "Різного", да, будь ласка, Людмила Леонтіївна.

ДЕНІСОВА Л.Л. Шановні народні депутати, шановний пане голову, я хочу проінформувати вас про ці надзвичайні події, які відбувалися в кінці

грудня, на початку січня в державних установах пенітенціарної служби. Це Кропивницький слідчий ізолятор і Олексіївська виправна колонія № 25 Харківської області.

Я думаю, що ви всі чули, що такі безпорядки, масовий прояв просто непокори був в Кропивницькому слідчому ізоляторі 16-18 грудня. Мої представники виїхали безпосередньо саме в цю установу. Якщо сказати, що там 482 людини утримуються в цій в'язниці, ще є засуджені і не засуджені, тому що це слідчий ізолятор. Я прошу вас звернути на це увагу. 82 людини звернулись зі скаргами до медичної установи відносно нанесення їм тяжких тілесних ушкоджень. Після того, як ми виїхали і побачили всіх інших, то величезна кількість людей ще звернулась. І були зафіксовані нами тілесні ушкодження, які не були зафіксовані в медичних установах і внесені до медичної документації.

Був введений особливий режим. Не пускали нікого – ні правозахисників, ні адвокатів, ні журналістів, нікого. Я звернулась з поданням відносно цієї події на Малюську, міністра юстиції. Досі ще реагування ніякого немає. Але Генеральна прокуратура, місцева прокуратура, вони відреагували. Є справи. Є процесуальні дії, які зараз там відбуваються. Але 8-9 січня в Олексіївській колонії знову були такі події без проявів непокори, були задіяні такі служби, і відбувався обшук груп ув'язнених, і знову 22 особи були просто закатовані. Я вам скажу, вона надали таке свідчення, написали в цих заявах на моє ім'я, що вони були згвалтовані різними палками, струмом. І теж був введений особливий режим. І я вчора звернулась до Коробка, щоб пустили адвокатів. Тому що зараз слідчі ДБР проводять допити без адвокатів, без правозахисників, просто в присутності тих же самих катівників, які саме і робили ті дії відносно цих засуджених, які в Олексіївській колонії є.

МЕДВЕДЧУК В.В. Це працівники?

ДЕНІСОВА Л.Л. Працівники колонії. І в тому числі групи швидкого реагування, військово озброєні в тому числі.

МЕДВЕДЧУК В.В. Тобто представники влади?

ДЕНІСОВА Л.Л. Так, представники влади.

Тобто вони їх просто виганяли на вулицю без одягу, не харчували, катували, зав'язували клейкою стрічкою, потім кайдани, прив'язували їх до всяких різних, забору. Це просто, я не знаю. Генеральна прокуратура відразу відреагувала. Всі є вже, і в тому числі досудове розслідування проводиться, в тому числі і за катування, перевищення влади і службових повноважень.

Я вчора звернулась особисто телефоном до Коробка, він обіцяв сьогодні мене допустити. Надайте список тих, кого треба допустити, правозахисників, адвокатів, журналістів. Саме всіх цих не допустили. Жодна людина не допущена. Я думаю, що Коробко, це керівник ДКВС, адміністрації ДКВС, саме думаю тому і спитали, щоб нікого не пустити. Тобто такі дії продовжуються.

Я сьогодні подала подання знову до Малюської і до Коробка. Але дуже вас прошу звернути на це увагу і викликати саме Василика, це заступник міністра, зараз він у відпустці, і я не можу його знайти, щоб він надав пояснення, заступник міністра юстиції, який опікується саме питаннями пенітенціарної служби, та Коробка, тому що вони просто втратили контроль над установами пенітенціарної служби. І тому потрібно щось робити, щоб діяти в тому плані, щоб захистити права цих людей, які позбавлені свободи, але не позбавлені прав. І тому я звертаю вашу увагу на те, вибачте, що трошки емоційно, але просто, я думаю, що без вас я не впораюсь.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ми, безумовно, підтримуємо. І попросимо, у нас є група, яку очолює наш народний депутат Костянтин Касай, якраз яка займається тим, що дивиться, в яких умовах перебувають люди, які тримаються під вартою. Я думаю, що, секретаріат, підготуйте листи. На наступне засідання ми викличемо керівника... Як правильно. Да, Коробка. І, я думаю, що ми будемо звертатись... Да, міністра. Я думаю, що в наших повноваженнях ми будемо звертатись до міністра, і щоб особисто міністр надав пояснення, що відбувається. Я думаю, що це всі підтримують.

Шановні народні депутати, інформацію, яку ми в "Різному" хотіли до вас донести, це вся. Якщо немає від наших колег якихось повідомлень, зауважень, я вас попрошу після закінчення засідання нашого комітету піднятися до мене. Є пропозиція, щоб ми визначили все ж таки по виїзному засіданню, визначили дату зразу, яка нам... щоб ми зараз не затримували решту людей, обговорили. Нам потрібно визначити дату, коли ми робимо виїзне засідання.

Дякую, колеги. Засідання комітету оголошую закритим.